

DE
LEGIBVS POST PERFECTAM
POTESTATIS TERRITORIALIS IN
GERMANIA PLENITVDINEM INGENIO
POPVLORVM SALVBRIVS
ACCOMMODANDIS

1786, 27

11

ILLVSTRIS ICTORVM ORDINIS AVCTORITATE
PRAESIDE

IOH. THEOPHILO SEGERO
LEGVM ET PHILOSOPHIAE DOCTORE CATHEDRALIS
ECCLESIAE NVMBVRGBENSIS CANONICO SVPREMAE
IN PROVINCIA CVRIAE ET COLL. IVRIDICI ASSESSORE
PANDECTARVM PROFESSORE ORDINARIO

P. 13.

D. XXIII. MARTII MDCCCLXXXVI

H. L. Q. C.

PVBLICE DISPVTABIT

AVCTOR

CHRISTOPH. ERNESTVS WEISSE

LIPSIENSIS

LIPSIAE

EX OFFICINA SAALBACHIA

H. D. Ludwig

DE

LEGIBVS POST PERFECTAM
POTESTATIS TERRITORIALIS IN
GERMANIA PLENTYDINEM INGENIO
H. POFITORVM SALVARIVS
ACCOMMODANDIS

HELVETIIS IOSTORVM ORDINIS AVCTORITATE
BRASIDIE

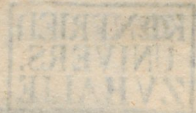
IOH. THEOPHILUS SEGERO
LEGVM ET THEOLOGICAR DOCTORE CATHEDRALIS
ECCLESIAE NIMETENSIS CANTONIO SVBSEMAE
IN ARDUGIA CIVITATE COLLEGIATAE ASSISTENTE

D. XXII MARTII MDCCCLXXXVI

TYRICE DISTRICTVS
AVCTOR

CHRISTOPH. WILHELM. WILHELM.

EX OFFICINA SALUBERRIMA

Ex omnium fere populorum historiis apparet, eos
 inde ab antiquissimis temporibus, maximo sem-
 per studio, nonnunquam a libertatis cura, saepius ab
inertia exorto, leges suas et mores custodiuisse. Cu-
 ius rei exempla tam propinqua et noua habemus, vt a
 gentibus magno vel temporis vel locorum interuallo dis-
 iunctis, ea petere non necesse sit. Nam ex nostrae
 gentis historia patet, Saxones maiores nostros (si eos ita
 licet appellare) a Carolo Magno debellatos, inter ceteras
 pacis conditiones hoc imprimis a Carolo stipulatos esse,
 vt ipsi liceret in posterum quoque suis legibus viuere.
 Quid, quod ipsa Iuris Romani in nostris terris adoptio,
 maximas controuersias et grauissima excitauit certamina?
 Nec nostrum saeculum ad mutandas leges multo est pro-
cliuus. Id tantum discrimen videtur intercedere, quod no-
 stri non tam sua, quam peregrina iura tenent ac defen-
 dunt. Equidem longe absim, vt omnino reprehendam
 hoc studium leges receptas conferuandi: nam et ipse in-
 telligo, in earum constantia et stabilitate multo firmissi-
 mum positum esse libertatis praesidium: sed idem tamen
 existimo, propter mutabilem hominum statum, et per-
 petuas rerum vicissitudines, etiam optimis legibus medi-
 nam quandam interdum necessario adhibendam esse, idque

2.

*Non tam ab iner-
 tia, quam a qua-
 dam antiquitate,
 et maiorum
 reuerentia.*

3.

*hoc factum est
 Rex Bonifortium
 novum Caricem
 conditatur
 nova leges ab
 Imperatore
 ab in his regionibus
 usque ad hunc di-
 em per vulgatae
 contrarium testan-
 tur,*

A 2

eo

*in ipsa patria nostra collegium ad ordinem iudiciorum
 ordinanda nuper est constitutum.*

eo magis, quando ad hominum rerumque vicissitudines accedunt quoque non leuia ipsarum legum vitia, quae cum ab omnibus legibus humanis non facile remoueri posse videantur, tum inprimis iis, quae vel ex peregrina ciuitate assuntae, vel obscuris temporibus conditae fuerunt, insint necesse est. Eiusmodi quum sint fere omnes, quibus maxima Germaniae pars vtitur, leges: valde optabile est, vt principes nostri tandem aliquando ad hanc aegram ciuitatis partem subleuandam accedere, legibusque aliis mutandis, aliis abrogandis earum vtilitatem augere velint. Quod ita fieri posse multi viri et ii doctissimi putauerunt, si conderetur Codex Iuris Germanici Vniuersalis. Alii, populos Germaniae suis quemque legibus putant regi oportere^a, laudantque illam Imperii Germanici mutationem, per quam principes ius legum condendarum adepti sunt. Quorum ego sententiae quum accedam, ostendere conabor, id quod nemo illorum sibi sigillatim demonstrandum sumsit, qui fructus ex hac principum nostrorum potestate in leges priuatas redundare potuissent ac possint.

Nam cogitanti mihi, de quo potissimum argumento scriberem, quod et viribus meis conueniens esset, nec indignum prorsus publica luce, postquam diu multumque frustra quaesiu, tandem visum est huius ipsius periculum facien-

^a) Quod etiam ipsi Imperii Germanici ordines in Recessu Imperii d. a. 1654 his verbis agnouerunt: Daß wegen Ungleichheit der

Landes, auch derselben Gebräuche, Gewohnheiten und Sitten eine gemeine Ordnung nicht wohl vorgenommen werden mag.

faciendum esse, de quo iam in discenda iuris historia maxime cupieram edoceri. Semper enim id praecipue dedi operam, ut legum causas inquirerem, et mecum in animo considerarem.

§. I.

Principio igitur veterem nobis Germaniae statum ante oculos proponamus, et eum cum hodierno comparemus. Non fuit eadem gentis nostrae quae caeterarum conditio, ut nec tantum apud vllam studium libertatis, quantum apud nostram^b. Imperii summa penes populum, regibus, si qui forte essent, nihil fere praeter nomen habentibus, et in conciliis populi non tam principum quam oratorum partes agentibus. Carebant illi etiam iure statuendi et exsequendi supplicia, quod sacerdotibus erat permixtum, qui velut deo imperante id credebantur exercere^c. Haec quidem fere omnibus Germaniae populis communia erant: sed necessarium erat, ut populi, qui nulla imperii formula continebantur, in diuersos mores et instituta abirent^d. Quae de re qui dubitet, considerare tantum debet, quam diuersa fuerit Germanicorum populorum cum Romanis coniunctio, cum alii sub ditionem Romanam redacti essent, alii per-

A 3

petua

^b) TACITVS de moribus Germanorum Lib. IV. se eorum opinionibus accedere ait, qui Germaniae populos nullis aliis aliarum nationum connubiis infectos, propriam et sinceram tantum sui similem gentem extitisse arbitrantur.

^c) TACITVS de moribus Germanorum Cap. VIII.

^d) Quam rem idem TACITVS confirmat, cum de C. XXVII vsque ad finem huius libelli in demonstranda variorum populorum Germaniae diuersitate versetur.

petua cum illis bella gererent, alii denique nunquam ab illis cogniti fuissent. Cum igitur Germania nostra a tot populis et cultu et origine diuersis inhabitata sit, facile est ad coniciendum, non omnibus eandem placuisse reipublicae formam.

Et quamquam inopia fontium scire prohibemur, quae fuerit antiquissimis temporibus cuiusque tot populorum propria forma ciuitatis: ex quo tamen plures scriptores de rebus Germanicis aliquid commemorare coeperunt, etiam plura nobis de diuersa apud singulos populos reipublicae forma constant. Sic de Saxonibus BEDA l. 5. hist. eccl. Anglorum C. II. *Antiqui Saxones*, inquit, *regem non habent, sed Satrapas plurimos genti suae praepositos, qui ingruente belli articulo mittunt aequaliter sortes, et quemcumque fors intenderit, hunc tempore belli omnes sequuntur et huic obtemperant. Peracto autem bello rursus aequalis potentiae omnes sunt.* E contrario apud veteres Francos soli reges videntur summam rerum tenuisse, vt ex Gregorii Turonensis hist. l. 5. C. XIX. patet.

§. II.

Posteaquam autem Franci subegerunt paene omnes Germaniae populos, singulis prouinciis Duces atque Comites praeposuerunt, qui et ius dicerent, et exercitum in bellum ducerent. Hi nullam aliam habebant potestatem, nisi quam a rege acceperant. Itaque munere suo rursus priuari

e) Egregie de antiqua reipublicae Saxonum forma disserit

MÜSERVS in historia Osnabrugensi.

privari poterant, quum rex vellet. Nisi quod sub vltimis
 e Merouei stirpe regibus in luxum atque inertiam solutis;
 Ducēs, quibus finguli Comites erant subiecti, eam propē-
 modum exercebant potestatem, quam aliquo tempore post,
 multis rebus fauentibus, adepti sunt. Sed Carolo Magno
 ad imperium euecto, qui vim eius renouabat et adstringe-
 bat, Ducum potestas fere omnis intercidit. Cum
 enim antea singulis Ducibus plures Comites subiecti fuis-
 sent, ille totum imperium diuisit in plures Pagos (Gauen),
 quibus vel Duces vel Comites praeponerentur, nullo vin-
 culo inter se coniuncti, nec nisi nomine differentes. Epi-
 scopis tamen propter summam Clericorum auctoritatem
 maior quaedam potestas in homines ministerio ecclesiae
 adscriptos est permissa. Quam rem docet nos exemplum
 Wihonis Episcopi Osnabrugensis, cui a Carolo Magno
 concessa est perpetua solutio^f a regia potestate, hoc est, vt
 viri intelligentissimi interpretantur, exemptio a iudicio Mis-
 sorum regis, quos oportebat in Ducum et Comitum admi-
 nistrationem inquirere. Nec parum additum est Episco-
 porum potestati, quae magnis Francorum donationibus iam
 aucta erat, quod subiecti sunt iis etiam Abbates, qui antea
 regibus tantum subfuerant.

Principum iura Ludouici Pii temporibus non amplius
 tam circumscripta erant, quam fuerant eius patre regnante.

Qui

In charta Anni DCCCIII
 quam ex Autographo descriptum
 Monumentis Paderbornensibus at-

texendam curauit Episcopus FER-
 DINANDVS.

Qui enim a Carolo Magnō erant instituti Comitatus, magna ex parte sub Ducum ditionem cessere: quo factum est, ut sub occasum Carolidarum, irruentibus vndique hostibus, quibus singuli Comites resistere non possent, pauci Comitatus adhuc superessent, et maxima Germaniae pars in aliquot maiores Ducatus diuideretur §.

§. III.

Cum ita parata esset Ducum potestas, fieri non potuit, quin semper maiora sibi iura vindicarent, ita ut iam temporibus Arnulphi Imperatoris Gothofredus Viterbiensis, eos reges nominare non dubitaret. Non igitur mirandum est, reges ex gente Saxonum haud multum efficere potuisse in euertenda eorum potestate, quae iam tanta euaserat. Quanquam enim Henricus Auiceps et post eum deinceps Ottones multo maiore auctoritate in Germania regnarent, quam vltimi reges ex stirpe Caroli Magni: non tamen prohibere potuerunt, quin saepius et Ducatus et Comitatus a patre in filium instar hereditatis deferrentur.

§. IV.

Praecipuum vero incrementum potestas Principum cepit ex iis certaminibus, quae inter imperatores et sacerdotes agitabantur. Eo enim tempore plurimis modis ecclesia in imperatoriam vim grassata est. Neque enim id solum imperatoribus obfuit, quod a Pontifice Romano iis ademptum est ius conferendi Episcopatus et Abbatias, quo iure amisso vinculum, quod antea imperatoriam et episcopalem pote-

g) LVITFRANDVS II. hist. 3.

potestatem coniunxerat solutum est, sed etiam peregrina illa negotia imperatoribus obstabant, quo minus Ducum et Comitum molitiones mature animaduerterent. Hac et aliarum rerum^h opportunitate principes nostri eam paulatim sibi adquisuerunt potestatem, qua nunc legibus et pactis confirmata gaudentⁱ.

Atque hic Imperii Germanici status immutatus potuit ratione moderante saluberrimam efficere legum mutationem. Quum enim olim imperatoris tantum fuisset sancire leges, nullo modo tam variorum populorum institutis et moribus ita prospici potuit, ut postquam suo proprio quisque imperio regi coeperunt. Legum vis enim et utilitas in eo cernitur, si ad peculiarem gentis cuiusque indolem et statum fuit prudenter accommodatae. Quum igitur Germaniae populi iam tum et cultu et moribus maxime inter se differrent, non potuit non fieri, ut leges datae omnibus eadem non aequae responderent et convenirent eorum tam diversis ingeniis, et commodis, et utilitatibus, et necessitatibus. Ex quo sequitur, ne optimas quidem leges

^h) Quas egregie docuit HER-
TIVS in Dissertatione de Origine
et Progressu Specialium Romano-
Germanici imperii Rerumpublica-
rum. In Opusc. Tom. II.

ⁱ) Quod imprimis potestatem
legis condendi atinet CORRIN-

GIVS de Origine Iuris Germanici
C. XXXVIII: probat exemplo du-
cis Brabantini principes iam sae-
culo XIV. leges tulisse: videntur
autem usque ad tempora Adolphi
Nassovii opus habuisse vel confir-
matione vel privilegio imperatoris.

B

que ad pacem Westphalicam maximas
de potestate territoriali fuisse contentiones, et quae per Pacem
eandem tandem soluta fuerunt, quae formam quam nunc
habet accepit potestas principum, quae ius legationum aliisq[ue]
gentium liberarum prerogativas omnia. Imp. est concessum.

multa hic et gra-
vissima sunt
omissa: I.) Per
Pacem perpetuam
Carallos, Princi-
pum potestatem
immunitati, horum
vero potentiam au-
ctam fuisse. II.) Pri-
vilegiis primum
Electorum, tantum
mox etiam alijs
concessis provincijs
germanicas species
liberarum
civitatum fuisse
nactam, ut iure
concessis
manuandis, mon-
tas propria aucto-
ritate conflandi
privilegio de non
evocando et de
non appellando.
III.) a tempore Char-
loti Caroli V. us-

W, iulite perpetuo
potentiam principum
auctam a caesaris im-

minutam fuisse esse

U, ipsam ^{lactorum. h. i. p.} religionem
dedisse occasionem

a) ad principes quibus
potentiam fortiter in
peratori resisterent.

b.) ut ii ipsi per
acquirere bonis eccle-

siasticis sua ditio-
nis fierent potentio-
res magis ad iura
sua tuenda idonei.

c.) ipsam illam occasio-
nem regem Franciae
ad imminuendam
gentis et iustitiae

potentiam appropinquasse,
ipsi ipsi ordi-

bus in bellis istis,
et vocantur ^{solimus} reliquis

proprie v. r. de potestate
territoriali gesserit opem
tulisse.

X

ges, id est eas, quae ad communem omnium naturam
vel maxime respectum haberent, in tanta morum at-
que institutorum apud tot populos diuersitate, vndique
aptas, atque perfectas, et ex usu omnium populorum esse
potuisse. Si ergo cognoscere volumus fructus, qui ex
peculiari principum potestate in leges priuatas redundare
potuerint, comparatio facienda est, quid ab Imperatori-
bus fieri potuerit leges dantibus vniuersae Germaniae, quid
a Principibus, quorum in sua quisque terra et regione le-
ges particulares vni populo dabant.

§. VI.

Nitur disputatio nostra hoc quasi fundamento,
populos Germaniae illis temporibus, quibus principes ius
leges condendi obtinuerunt, non parum moribus atque in-
stitutis diuersos fuisse. Nequaquam enim verisimile est,
deleta fuisse iam tum omnia vestigia illius tantae gentium
et ciuitatum Germanicarum diuersitatis, quam supra indi-
cauimus. Nam ipsa illa ratio regiminis, quam imperato-
res adhibuerunt, vt singulis populis, Duces atque Comi-
tes praeponerent, ob stare debuit, quo minus populi inter
se miscerentur, et veterem ingeniorum diuersitatem prorsus
amitterent. Si quis dubitat, eum respicere velim ad
duos celeberrimos Germaniae populos, Suetos et Saxo-
nes, quorum adhuc illis temporibus fuit summa et cultus,
et regiminis politici atque ecclesiastici dissimilitudo. Nec
minus constat Slauicae originis populos, qui tum Imperio
Germa-

Germanico accesserunt, ab aliis Germaniae gentibus maxime diuersos fuisse.

§. VII.

Ob hanc populorum Germanicorum varietatem peculiaris principum Germaniae potestas fuisset utilis futura, etiamsi imperatores melius functi essent munere legum condendarum: id quod plerumque ab iis ita neglectum est, vt iudicis arbitrium instar legis esset obseruandum. Ponamus igitur, nihil omnino vitii, negligentia conditorum, leges habuisse: tamen vel optimis legibus, quae pro illorum temporum ratione esse potuerunt, medicinam adhibendam fuisse demonstrabimus. Ac primo quidem de legibus Criminalibus mutationi praecipue obnoxiiis dicitur.

§. VIII.

Cum enim legum Criminalium ea ratio sit, vt plus caeteris ad peculiarem ciuium naturam accommodentur: facile intelligitur, talem formae imperii mutationem, qua efficitur, vt legislatores, qui antea in condendis legibus, ad ea duntaxat, quae pluribus populis essent communia, respicere potuerunt, iam rerum propriarum cuiusque populi rationem habere possint, ad leges Criminales emendandas permultum prodesse posse. Itaque saeculi illius ignorantiae attribuendum est, quod principes Germaniae post longas contentiones constitutionem Caroli Quinti Criminales in tota Germania recipiendam statuerunt, nec

*non ignorantia sed
ouaffir a me addit
otir.*

propria legum condendarum potestate ad id vfi sunt, vt Codicem Iuris Criminalis populo suo accommodatum conficerent ^k.

§. IX.

Sunt autem inprimis tria, quae, quum maxime populi ingenio responderè debeant, etiam illis, quae dixi, temporibus, maxime fuissent immutanda, criminum numerus et poenarum tum modus, tum delectus. Duplex enim est omnium criminum genus, ex lege aut diuina, aut humana natum: vnde sequitur, duplicem esse Codicis Iuris Criminalis partem, alteram quidem immutabilem, alteram pro temporum et locorum ratione diuersam. Itaque nonnullae res in vniuersa Germania vetitae, in singulari aliqua prouincia permitti, et rursus aliae quaedam illic permissae, hic vetari potuissent.

Ponamus v. c. iniurias referre, Lege Communi permissum fuisse, forsitan eam ob causam, quod homines a facienda iniuria satis deterreri possent metu maioris accipiendae. Iam si quis populus esset ferocior, quam vt homines eo metu ab iniuriis mutuis absternerent, eius populi princeps in suae ditionis terra non profecto admitteret istam legem, sed iniurias mutuas legis poena coerceret.

Aliud exemplum ex ipsa legum historia peti potest. Constat inter omnes, matrimonium ad Morgengabam, Iure Communi

^k) Quod vberius demonstraui formation der peinlichen Gesetze, und über die Verdienste und Bemühungen, sie zu verbessern. 8.

Communi Germaniae nostris temporibus non omnino concedi; at Rex Borussiae, propter paupertatem, in qua multi ex nobilitate versantur, iis tale matrimonium contra legem communem permisit.

Ex his iam satis patere mihi videtur, delictorum numerum a legislatore vnus alicuius ciuitatis partim augeri, partim minui debuisse; non igitur diutius in huius quaestio- nis tractatione morabimur.

§. X.

Veniamus ad id, quod vberiore explanationem postulat, ad poenarum modum atque delectum. Quamquam enim iam ille omnibus hominibus innatus aequitatis et iustitiae sensus nos docet, grauiora crimina grauius, leuiora leuius esse punienda: in ipsa tamen delictorum grauitate, et poenarum acerbitate diiudicanda, populi morum culturam, et eius sensum atque opiniones attendere debemus. Cum enim in alijs ciuitatibus, aliam habebunt vim, non solum eadem delicta, verum etiam iidem poenarum gradus: ad constituendam criminum et poenarum magnitudinem istae communes rationes nequaquam sufficiunt. Duo autem sunt, quae in aliqua vna ciuitate crimi- nis magnitudinem, vt de hac prius loquar, augere possunt: eius frequentia, et effectus.

§. XI.

Nam si populus ad crimen quoddam est propensior, vel si quod crimen propter singularem ciuitatis statum est inprimis noxium: sine dubio poenis acerbioribus huic de-

*non propter pau-
pertatem sed ob
vicijs uxoris
nobilitatem
fastidium atq; luxu-
riam.*

licto erit occurrendum. Ergo et hanc ob causam principes in sua quisque terra, Legum Criminalium Codicem, immutare ac meliorem facere debuissent. Neque enim Germaniae populis eadem omnibus est ad eadem delicta proclivitas: neque adeo similis omnium est conditio, ut ex eodem crimine idem apud eos malum, eadem labe oriatur. Sic v. c. ex historia constat, apud eos Germaniae populos, qui morum et ingenii et artium cultu alijs praestiterunt, alia quidem vitiorum genera minui, alia autem augeri coepisse.

Quae enim ex mollitie quadam animi nascuntur vitia, ut luxuries, lascivina, libido, sunt quasi comites progredientis culturae, cum illa ferociae vitia, quae maiorem et animi et corporis vim requirunt, cultura inualecente magis magisque recedant. Nonne igitur apud populos cultiores illa, apud incultiores haec, maiori poena fuissent coercenda?

*cf. Diss. de proinde
sua toll. occidit
sive adhibenda.*

§. XII.

Restat altera causa, quae suadere potuisset, idem crimen apud diversas Germaniae gentes diversis coercere poenis, quod respiciendum est ad earum cuiusque proprias de rebus opiniones et vitae occupationes. Sic apud plures Germaniae gentes haec opinio maxime perculgata est

1) Vid. Mörser zufällige Gedanken bey Durchslesung alter Bruchregister in seinen patriotischen Phantasien Theil II.

2) De ratione quam maiores nostri in statuendis poenis secuti sunt, vide TACITVM de Moribus Germanorum C. XII. ibique GERMANORVM.

est et hominum animos occupauit, quasi alia delicta magis laudem quam reprehensionem mereantur, vt vindicta priuataⁿ; alia autem, quae magis Deum offendere, quam homines laedere videntur, sint caeteris turpiora, vt facilegium atque periurium.

Illic acerbior poena vtendum erit, vt homines, qui metu infamiae arceri nequeunt, horrore supplicii saltem retineantur: hic poterit nonnihil mitigari poena, cum ad poenam legibus constitutam maior accedat ignominiae macula.

Sed et vitae occupationum et negotiorum diuersitas efficit, vt idem crimen sit apud alios magis noxium, apud alios minus. Vnum tantum illustrandae rei causa exemplum afferam. Nemo ignorat, mercaturam non apud omnes Germaniae populos aequae magnam et amplam exerceri: sunt autem quaedam genera delictorum, huic imprimis noxia v. c. fraudes circa cambium: talia igitur delicta in ciuitate mercatoria grauius erunt punienda. Et quoniam fere in vnaquaque Germaniae regione vrbes aliae aliis mercatura facienda praestant, saepe melius erit, si legislator eas in hac re priuilegio a lege communi excipiat.

Nec vero criminum tantum effectus apud alios alii sunt, verum etiam poenarum. Quod enim in vnus et eiusdem

n) Quamquam enim temporibus medii aevi tota Germania bel-
lis priuatis dedita erat, videmus
tamen quasdam gentes ad illa
fuisse procliuiores, vt Hassos et Thuringos: quod multae illae, quae
apud eos reperiuntur, arcium rui-
nae, satis ostendant.

dem ciuitatis hominibus iam valet, vt cultiores eorum alia poena sint affiendi, quam incultiores, quoniam non idem est eiusdem apud vtrosque sensus et metus: id valebit etiam in plurium gentium coniunctione, quarum aliae alias cultu antecellunt. Qui quo melior est apud quamque gentem, eo acrior apud eam est humanitatis et doloris sensus. Itaque seuerioribus poenis apud populum minus cultum oportet leges Criminales munitas esse, vt respectu poenarum idem sit apud hunc, qui apud cultiorem delicti modus.

Non enim, si idem crimen apud diuersos populos iisdem poenis coeretur, idem erit modus poenarum, sed si diuersis. Hoc etiam ad Germanos pertinere, qui maxime et animi et corporis viribus inter se differunt, quis non intelligit? Sed non solum sensus doloris, verum etiam opinionum diuersitas, diuersitatem poenarum reddit necessariam. Sic apud indigenas Germaniae gentes maior obtinuit turpitudinis metus, quam olim apud populos Slauicae originis, a Germanis oppressos, adeoque poena infamiae apud illos, quam apud hos acerbior fuit. Est autem opinionum cuiusque Germanici populi propriarum numerus tantus, vt legislator communis illorum omnium populorum eas nequam omnes potuisset in legibus dandis respicere. Igitur et hanc ob causam illa imperii Germanici mutatio, quae finem cuique populo dedit legislatorem, saluberrima fuit.

Sed haec de legibus Criminalibus satis erunt dicta, iam ad leges Ciuiles progredimur.

Cum

§. XIII.
 Cum autem inter omnia Legum Ciuilium genera, illud inprimis quod ad populi negotia refertur, eius peculiari statui accommodandum esse videatur: de hoc vno vberius disputabo, de reliquis propter angustias huius libelli non nisi pauca adiciens.

Peculiaris autem gentis Germanicae status duplici modo vim suam in hoc Legum Ciuilium genere ostendit, partim limitando ac definiendo iure, quod nascitur ex negotiis omnium aut saltem Germaniae populorum communibus, partim nouis negotiis gignendis. Iam quae sit vis morum et status populi ad noua negotia gignenda, facile statim quisque intelligere potest: quae autem sit ad limitandum ius ex communibus omnium populorum negotiis ortum, intelliget, qui acrius animaduernerit. Ergo potissimum de hac: illam paucis exemplis explicare sat erit.

§. XIV.

Primum igitur manifestum est, vnamquamque gentem plerumque propriis vti contractuum formulis et solennitatibus, quae velut muniant eos aliqua sanctitate. Quantum in hac re ingenium populi valeat, ex Romanorum stipulationibus intelligi potest, quae nunquam Germanis placuerunt, qui statuerent omnis generis pacta seruanda esse. Veruntamen etiam ipsis Germaniae

o) MOESERVS in l. c. Patrio-
 tische Phantasien T. II. Cap. XXXIII.

Also sollte man die römischen Stipulationen wieder einführen.

F
 Solemnitates populi
 minucenda

maniae populis propter morum inter se diuersitatem, di-
 versis in contrahendo solennitatibus opus esse videtur P).
 Neque enim omnibus eadem est fides atque constantia;
 itaque in quibusdam Germaniae terris fortasse consultius
 erit, fidem pluribus solennitatibus adstringere, quarum
 eae, quae iam a maioribus obseruatae sunt, permultum
 videntur valere posse ad contractuum firmandam aucto-
 ritatem 9.

§. XV.

Sed non solum in determinandis negotiorum solen-
 nitatibus, verum etiam in constituenda omni earum ra-
 tione ad consuetudinem populi respiciendum erit. Quae
 res quum nullis difficultatibus laboret, pergamus ad gra-
 uiora, et quae ipsorum iurium circa idem negotium va-
 rietas pro vario populi ingenio et statu esse possit, ex-
 plicemus.

VI

P) Esi enim Germani omnia pacta seruanda esse statueront, ta-
 men semper in iis ineundis quas-
 dam solennitates adhibendas esse
 existimauerunt, vt illa inira esse,
 his tanquam argumentis probare
 possent.

¶) Iam antiquissimis temporibus
 alios Germaniae populos aliis vsos
 fuisse in contrahendo solennitati-
 bus, ex multis, quae adhuc super-
 sunt, Legum Codicibus satis ap-
 paret. Quod etiam HEYMAN-
 NUS in oratione de Nomothesia
 veterum Germanorum his verbis
 testatur: *Si placita regum Franco-
 rum, si legem Salicam, si legem Ri-
 paruariorum, Baiuuariorum, Aleman-
 norum, si Septentrionis scita euol-
 uamus, verbis vix explicari potest,
 quot fidei confringendae rationes,
 quot formularum cautilenas, quot
 testium greges, quot iuratorum coe-
 tus, quam infinita Symbolorum ge-
 nera reperiamus.*

Ut enim hominibus, ita etiam gentibus aliis alia videmus negotia maxime convenire. Germaniae quidem gentes alias ad alia negotia esse procliviores, nemo negabit, qui vel mediocrem de iis notitiam cepit. Neque illud valde obscurum est, quod dicitur, diversa studia legibus diversis regenda et moderanda esse. Si enim tale negotium aliquod ex quo plerumque aut saepius damnum reipublicae oriatur, frequentius occurrat, id lege vel tolli, vel saltem limitari debet.

Vtriusque rei exemplum afferam.

Quosdam Germaniae populos videas maximo duci studio eius lusionis, quae in lucro sortiendo consistit, quantum Itali eius inventores, Lotto appellant.

Fortasse hic furor, nam in furorem studium solet saepissime degenerare, non nisi tota re extincta intermittat.

Porro in multis Germaniae terris fieri solet, ut patres familias vni e liberis praedium rusticum cedant, et ab eo sibi habitationem et certos ex praedio fructus annuos promitti iubeant, quod pactum vulgo *Großwaterrecht*, *Leibzucht* nominatur. Quum autem hic contractus pigritiam hominum valde alat, passim et saepe factum est, ut patres familias, qui rebus suis adhuc utique superesse potuissent, illum inirent.

Vnde necessitas orta est cauendi, ne liberis ante aetatem legitimam praedium a patre traderetur.

XVI. Alia causa, cur circa eadem negotiorum genera in aliis Germaniae ciuitatibus aliae semper leges obtinere debuissent, est diuersus mercaturae status, qui et nouum legum genus (quae mercatoriae appellantur,) gignit, et magnam in leges ciuiles vim habet. Liceat mihi etiam de istis mercatoriis legibus aliquid monere. Quantae necessitatis esset, illas peculiari ciuium statui accommodare, ipsi quoque Imperatores intellexerunt, quos apparet iam illis temporibus, quibus ipsi adhuc soli omnem legis dandae potestatem habebant, Ducibus et Comitibus, atque adeo etiam ipsis minoribus magistratibus, illarum condendarum curam plerumque commisisse. Quamuis igitur ius Leges Mercatorias condendi iam tum competere Ducibus et Comitibus, quum ii nondum potestate territoriali gauderent: non tamen Imperatoribus ob stare potuerunt, quo minus Leges Mercatorias Vniuersales in Germania promulgarent. Neque dubitari potest, quin Imperatores, nisi forma Imperii mutata esset, maxime in eo laboraturi fuissent, vt varias Germaniae terras etiam communi Legum Mercatoriarum vinculo in-

7) Ita in Marchia electorali filio p. 180. cf. I. F. WERNHER de ante annum 25 praedium tradere, reseruato vulgo *Plus*; 109. Vit. 1727. prohibitum est. C. C. march. V. 3.

ter se coniungerent. Vtrum hoc ciuitati vtile fuisset futurum, nec ne, longum est quaerere.

§. XVII.

Habet autem diuersa haec in diuersis Germaniae terris mercaturae ratio, etiam non leuem vim in caetera iura priuatorum. Cuius rei quum sint multa exempla, vnum asserere fatis habebō, e collybitica negotiatione desumptum. Rigor cambialis qui dicitur, qui plane a mercaturae rationibus pendet, in Saxonia maior est, quam in plerisque aliis Germaniae terris: nam in illa maior et copiosior mercatura, quam in his, exercetur.

Neque est quod negotiorum, quae mercaturae propria sunt, diuersitatem ex separata imperii formula natam esse putes. Etiam si enim ciues communi imperii vinculo coniuncti mansissent, ex aliis tamen causis magna varietas oriri debebat, vt sunt: natura terrarum, situs locorum,

s) Vide imprimis Excellentissimum et perillustrem Baronem SVT-SCHMIDIVM, hoc decus literarum et patriae, in libello egregio: Mercaturae legum ferendarum auxilio iuandae ratio salutaris. Porro MOESERVM in loco citato Patriotische Phantasien T. I. C. XXXIII. Also sollen die teutschen Städte sich mit Genehmigung ihrer Landesherren wiederum zur

Handlung vereinigen? Qui Potestatem Territorialem, mercaturae perniciosissimam fuisse affirmat. Neque negari potest, mercaturae in Germania statum post Potestatis Territorialis perfectionem non modo non meliorem, sed etiam deterioiorem factum esse. Sed vtrum culpa sit ipsi formae imperii, an aliis rebus tribuenda, dubius adhuc haeret.

corum, studia hominum, abundantia populi, eiusque cum aliis populis variarum rerum usus coniunctio.

§. XVIII.

Sunt et multae aliae causae, quae iuris circa idem negotium diuersitatem possint efficere, sed ad id quod agimus, non requiritur, vt totum huius rei ambitum percurramus. Veniendum est ad eius iuris disquisitionem quod ex peculiaribus quibusdam contractibus existit.

Occurrunt enim in multis Germaniae terris quaedam negotiorum vel potius contractuum genera tam singularia, vt earum ne nomina quidem ab aliis Germaniae gentibus intelligantur.

Exempla sint illa pacta, quae ex vario passim in Germania rusticorum statu proueniunt. Alia sunt ea pacta in illis Germaniae regionibus, vbi seruitus rusticorum adhuc valet; alia in illis, vbi eos censum tantummodo praestare oportet, alia denique in his, vbi alia lege praedium ab iis possidetur.

Dominos rusticorum, ne plura et maiora sibi vindicent iura, quam pacti sunt; legibus esse coercendos, nemo negabit. Vnusquisque autem videt, singularum regionum Germaniae legislatores, in suo quemque populo facilius posse

*) Vide SELCHOVIUM in Elementis iuris Germanici priuati hodierni p. 314-335. et MOESERUM in libro citato Patriotische Phantasien, vbi inprimis de rusticis Westphaliae multa protulit.

posse nobilium vsurpationes animaduertere, et legibus cohibere, quam imperatores in tota Germania potuissent.

§. XIX.

Caetera Legum Ciuilium genera, quae partim ad hominum status et ordines, et vetera ciuium instituta se referunt, partim nouis negotiis et institutis vel originem dant, vel auctoritatem, propter angustias huius libelli silentio cogor praeterire. Quodsi quis forte mirabitur, cur nihil plane de legibus Ecclesiasticis dixerim, quarum in tot Germaniae regionibus maxima intercedere debet varietas: is velim cogitet, me illius tantum diuersitatis rerum apud gentes Germanicas exemplis vti potuisse, quae fuisset locum habitura, etiamsi nulla imperii facta esset diuisio. Religionis autem et rationis ecclesiasticae diuersitatem non est verisimile apud diuersos Germaniae populos orituram fuisse, nisi separata imperia habuissent.

§. XX.

Caeterum quod ad fructus ex potestate territoriali perceptos attinet, eos in vnoquoque populo magis minusue diuersos esse ab iis, qui percipi potuissent, manifesta et confessa res est.

Saxonia autem nostra prae caeteris omnibus terris cura legislatorum suorum felix fuit. Nam praeclaras illas Augusti I. leges quis ignorat plurimum ad id contulisse,

vt agricolarum et mercatorum status fieret melior atque florentior? Quis non Legibus Criminalibus nostris propter egregiam ipsarum lenitatem facile palmam tribuit?

Sed etiam in alia nobis vicina ciuitate nunc tanto studio in condendo nouo Legum Codice elaborari videmus, vt is maximam omnium expectationem commouerit, et eam omnino expleturus esse videatur.

Possent quaedam adicere adhuc de negligentia, qua in quibusdam Germaniae prouinciis, principes in hoc legum condendarum munere obeundo sunt versati, sed praeterquam quod haec tangere inuidiosum, nec aetati meae decorum est, temporis et Libelli Academici breuitate prohibeor.

HUMANISSIMO ET DOCTISSIMO
CHRISTIANO ERNESTO
CHRISTIANI FELICIS F. WEISSE
S. P. D
IOH. THEOPHILVS SEGERVS

Quod in hac summa valetudinis meae debilitate atque infirmitate sentiens iam tum, cum abs Te et patre Tuo, viro amplissimo mihiq[ue] amicissimo praesidium academicae disputationis Tuae mihi humanissime offerretur, id polliceri sustinui, non per leuitatem, nec ex nimia confidentia feci: sed patris Tui erga me meritis, amorique Tuo, quo me amas, id debui. Dabis, POLITISSIME WEISSE, peccati, si quid inest, mihi veniam, quia feci, quod possem, et si vel in ipso conflictu Te deserere cogar. Quid enim Tibi opus est persona praesidis, qui ipse totum libellum sine ulla ope mea scripsisti, eadem, qua dexteritate defendes; caeterum, quo moris et solennitatis causa praesidio opus erit, facile id nostro firmiter et validius consequeris. Tu modo, mi WEISSE! pro amore mei Tuo patris veniam mihi concilia, et mihi ipse, quod praestare plura non potui, ignosce. Scripsi d. XVIII. Martii
A. R. S. CIOCCCLXXXVI

Leipzig, Diss; 7786 K-z

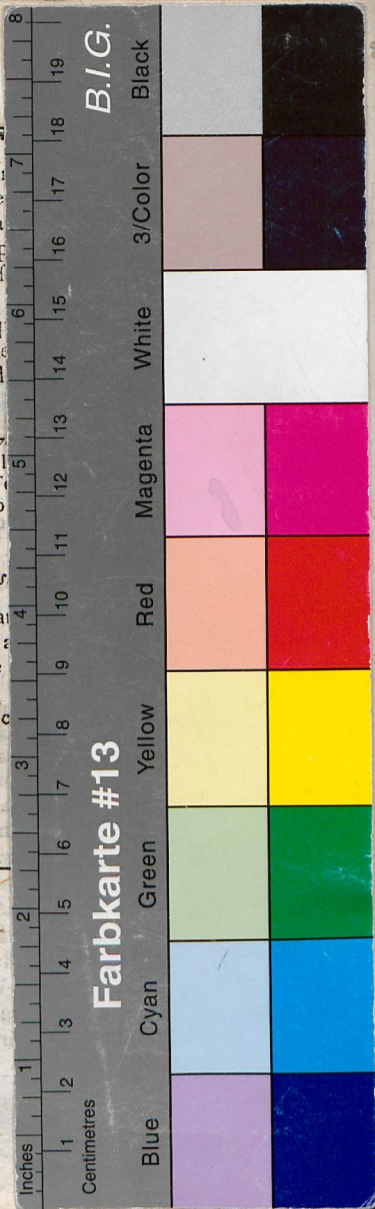
ULB Halle 3
004 810 341

f
56.

1786, 27

11

P. 13.

DE

LEGIBVS POST PERFECTAM
POTESTATIS TERRITORIALIS IN
GERMANIA PLENITVDINEM INGENIO
POPVLORVM SALVBRIVS
ACCOMMODANDIS

ILLVSTRIS ICTORVM ORDINIS AVCTORITATE

PRAESIDE

IOH. THEOPHILO SEGERO

LEGVM ET PHILOSOPHIAE DOCTORE CATHEDRALIS
ECCLESIAE NVMBVRGBENSIS CANONICO SVPREMAE
IN PROVINCIA CVRIAE ET COLL. IVRIDICI ASSESSORE
PANDECTARVM PROFESSORE ORDINARIO

D. XXIII. MARTII CIOIDCCCLXXXVI

H. L. Q. C

PVBlice DISPVTABIT

AVCTOR

CHRIST. ERNESTVS WEISSE

LIPSIENSIS

LIPSAE

EX OFFICINA SAALBACHIA

H. D. Ludwig.

